

КРИМІНАЛІСТИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПРИВЛАСНЕННЯ, РОЗТРАТИ МАЙНА АБО ЗАВОЛОДІННЯ НИМ ШЛЯХОМ ЗЛОВЖИВАННЯ СЛУЖБОВИМ СТАНОВИЩЕМ У СФЕРІ ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ**CRIMINAL CHARACTERISTICS OF MISAPPROPRIATION, MISUSE OF PROPERTY OR POSSESSION OF IT THROUGH ABUSE OF OFFICIAL POSITION IN THE FIELD OF PUBLIC PROCUREMENT**

У статті здійснено комплексне дослідження криміналістичної характеристики привласнення, розтрати майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем у сфері публічних закупівель як одного з ключових елементів методики розслідування кримінальних правопорушень. Обґрунтовано, що ефективність досудового розслідування зазначеної категорії кримінальних правопорушень безпосередньо залежить від системного вивчення типових закономірностей механізму злочинної діяльності, взаємозв'язків між її окремими елементами та використання цих закономірностей під час побудови слідчих версій і планування розслідування. Проаналізовано сучасні наукові підходи до визначення поняття криміналістичної характеристики кримінальних правопорушень, висвітлено її місце в системі окремої криміналістичної методики та розкрито інформаційно-пізнавальне значення для діяльності органів досудового розслідування. Встановлено, що криміналістична характеристика являє собою систематизовану модель типових криміналістично значущих ознак певного виду кримінальних правопорушень, які перебувають у стійкому кореляційному взаємозв'язку та забезпечують можливість прогнозування механізму злочинної діяльності, визначення напрямів пошуку доказової інформації і вибору оптимального комплексу слідчих (розшукових) та інших процесуальних дій. Особливу увагу приділено характеристиці структурних елементів досліджуваної категорії кримінальних правопорушень. Визначено криміналістичне значення предмета злочинного посягання, яким виступають бюджетні кошти та інші публічні фінансові ресурси, що використовуються у процедурі здійснення публічних закупівель. Досліджено типові способи вчинення кримінальних правопорушень, серед яких домінують використання службового становища, підроблення офіційних документів, проведення фіктивних закупівель, маніпулювання тендерними процедурами, створення підконтрольних суб'єктів господарювання, укладення удаваних договорів, завищення вартості товарів, робіт і послуг, безтоварні фінансово-господарські операції та інші корупційні механізми незаконного заволодіння бюджетними коштами. Окремо розглянуто особливості обстановки вчинення кримінальних правопорушень, що формується в умовах функціонування системи електронних закупівель, цифрового документообігу та сучасних інформаційно-комунікаційних технологій. Доведено, що поряд із традиційними матеріальними й ідеальними слідами суттєвого доказового значення набувають цифрові сліди, які відображаються у функціонуванні електронних інформаційних систем, банківських сервісів, автоматизованих систем бухгалтерського обліку, електронних майданчиків публічних закупівель, електронної пошти та інших цифрових ресурсів.

Ключові слова: криміналістична характеристика, публічні закупівлі, привласнення майна, розтрата майна, зловживання службовим становищем, бюджетні кошти, службові кримінальні правопорушення, методика розслідування.

The article has a comprehensive investigation of the criminal characteristics of the acquisition, wastage of mines, and the involvement of criminals in the sphere of public procurement as one of the key elements of the investigation methodology. criminal offenses. It is proven that the effectiveness of pre-trial investigation of the designated category of criminal offenses depends entirely on the systemic adaptation of typical patterns to the mechanism of malign activity and interconnections. Between the adjacent elements and the development of these patterns in order to generate further versions and plan the investigation. Current scientific approaches have been analyzed to develop the concept of criminalistic characteristics of criminal offenses, their place in the system of related criminalistic methods has been revealed and revealed Information and cognitive significance for the activities of pre-trial investigation bodies. It has been established that the criminalistic characteristic is a systematized model of typical criminally significant significant types of criminal offenses that have a stable correlational relationship and ensure the possibility prediction of the mechanism of malignant activity, based directly on the search for evidentiary information and selection of the optimal complex of investigative (sound) and other procedural actions. Particular attention is paid to the characteristics of the structural elements of the investigated category of criminal offenses. The criminalistic significance of the subject of malicious encroachment has been identified, which are budgetary funds and other public financial resources that are used in the procedure of public procurement. Typical methods of committing criminal offenses have been identified, among which are dominated by the corruption of official positions, the fragmentation of official documents, fictitious purchases, manipulation of tender procedures, and the creation of controlled entities. government, the establishment of successful contracts, the protection of goods, labor and services, non-commodity financial-state transactions and other corrupt mechanisms of illegal embezzlement of budgetary funds. The peculiarities of the situation in the commission of criminal offenses, which is formed in the minds of the functioning of the electronic procurement system, digital document management and current information and communication technologies, are closely examined. It has been proven that in addition to traditional material and ideal traces of essential evidentiary value, digital traces appear in the functioning of electronic information systems, banking services, automated accounting systems, electronic platforms for public procurement, electronic mail and other digital resources.

Key words: *criminalistic characteristics, public procurement, mine exploitation, wastage of mine, abuse of service station, budget money, service criminal offenses, investigation methodology.*

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку України забезпечення законності у сфері використання публічних фінансових ресурсів набуває особливої актуальності, що обумовлено як масштабними бюджетними видатками, так і необхідністю ефективного функціонування механізму публічних закупівель. В умовах воєнного стану значні обсяги державних коштів спрямовуються на фінансування оборонного сектору, відновлення критичної інфраструктури, забезпечення потреб населення та реалізацію міжнародних програм допомоги. Це суттєво розширює сферу застосування закупівельних процедур, водночас збільшуючи ризики незаконного заволодіння бюджетними коштами шляхом використання службового становища.

Практика діяльності правоохоронних органів свідчить, що кримінальні правопорушення, пов'язані з привласненням, розтратою майна або заволодінням ним шляхом зловживання службовим становищем у сфері публічних закупівель, характеризуються високим рівнем латентності, складністю механізму їх учинення, багатоступеневістю фінансово-господарських операцій, використанням фіктивних суб'єктів господарювання, електронного документообігу та сучасних цифрових технологій. Такі кримінальні правопорушення нерідко маскуються під законні господарські операції, супроводжуються підробленням офіційних документів, маніпулюванням тендерними процедурами, штучним обмеженням конкуренції, укладенням удаваних договорів, безтоварними операціями, необґрунтованим завищенням вартості товарів, робіт і послуг, а також іншими способами незаконного використання бюджетних коштів [1, с. 174–175].

Особливості механізму зазначених кримінальних правопорушень значно ускладнюють процес їх своєчасного виявлення, документування та доказування. У більшості випадків протиправна діяльність реалізується організованими групами службових осіб, які мають спеціальні

знання у сфері бюджетного законодавства, бухгалтерського обліку, фінансового контролю та організації закупівельної діяльності. Використання сучасних інформаційних систем, електронного цифрового підпису, автоматизованих програм бухгалтерського обліку, банківських сервісів і електронної системи публічних закупівель істотно змінює характер слідової інформації, що потребує застосування новітніх криміналістичних підходів до її виявлення, дослідження та використання у кримінальному провадженні.

За таких умов особливого значення набуває криміналістична характеристика як фундаментальний елемент окремої криміналістичної методики розслідування. Саме вона забезпечує систематизацію відомостей про типові закономірності механізму злочинної діяльності, дозволяє встановити взаємозв'язки між предметом злочинного посягання, способом учинення кримінального правопорушення, особою правопорушника, обстановкою вчинення та характером слідової картини. Використання таких закономірностей створює необхідне інформаційне підґрунтя для побудови обґрунтованих слідчих версій, визначення напрямів пошуку доказової інформації, планування комплексу слідчих (розшукових) дій, залучення спеціальних знань та застосування сучасних техніко-криміналістичних засобів [2, с. 139–140].

Незважаючи на значний науковий доробок у сфері криміналістичної методики розслідування службових, економічних і корупційних кримінальних правопорушень, питання криміналістичної характеристики привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем саме у сфері публічних закупівель залишаються недостатньо дослідженими. Більшість існуючих наукових праць присвячена окремим аспектам службової злочинності або загальним положенням криміналістичної характеристики, тоді як комплексне дослідження закономірностей механізму кримінальних правопорушень, що вчиняються під час реалізації процедур публічних закупівель, практично відсутнє. Потребують подальшого наукового осмислення особливості предмета злочинного посягання, типових способів учинення кримінальних правопорушень, специфіки цифрової слідової картини, криміналістично значущих властивостей особи правопорушника та взаємозв'язків між зазначеними структурними елементами.

У зв'язку з цим комплексне дослідження криміналістичної характеристики привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем у сфері публічних закупівель є своєчасним і науково обґрунтованим. Його результати мають важливе теоретичне значення для подальшого розвитку криміналістичної науки та вагоме практичне значення для вдосконалення методики розслідування зазначеної категорії кримінальних правопорушень, підвищення ефективності діяльності органів досудового розслідування, а також зміцнення механізмів захисту публічних фінансових ресурсів від протиправних посягань.

Метою статті є комплексне дослідження криміналістичної характеристики привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем у сфері публічних закупівель, визначення її структурних елементів, встановлення взаємозв'язків між ними та обґрунтування їх значення для формування сучасної методики розслідування зазначеної категорії кримінальних правопорушень.

Аналіз публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. Проблематика криміналістичної характеристики кримінальних правопорушень тривалий час залишається одним із центральних напрямів розвитку криміналістичної науки. Теоретичні засади цього поняття були сформовані у працях Р. Афанасієва, С. І. Богаченко, С. А. Вязмікіна, В. В. Дараган, В. Л. Діденка, І. М. Довбань, С. О. Журби, Н. Здирко, В. Квача, О. В. Клименко, С. В. Князева, А. І. Пинзар та інші.

Разом із тим більшість існуючих досліджень стосується загальних положень криміналістичної характеристики службових або корупційних кримінальних правопорушень. Особливості криміналістичної характеристики привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем саме у сфері публічних закупівель залишаються недостатньо систематизованими. Недостатньо дослідженими є питання взаємозв'язку способів учинення кримінальних правопорушень із цифровими технологіями закупівель, електронним документообігом, використанням інформаційно-аналітичних систем та особливостями формування цифрової слідової картини.

Виклад основного матеріалу. Ефективність розслідування будь-якого виду кримінальних правопорушень значною мірою визначається рівнем наукового забезпечення діяльності органів досудового розслідування. Одним із найважливіших елементів такого забезпечення виступає криміналістична характеристика, яка формує інформаційну основу окремої методики розслідування та дозволяє встановити закономірності механізму злочинної діяльності. Саме вона

забезпечує системне уявлення про типові ознаки певної категорії кримінальних правопорушень, взаємозв'язок між їх структурними елементами сприяє правильному визначенню напрямів пошуку доказової інформації [3, с. 886].

У криміналістичній науці поняття криміналістичної характеристики традиційно розглядається як сукупність узагальнених відомостей про найбільш типові криміналістично значущі ознаки певного виду кримінальних правопорушень, між якими існують закономірні кореляційні зв'язки. Саме ці зв'язки становлять практичну цінність для слідчого, оскільки дозволяють прогнозувати невстановлені обставини кримінального правопорушення на підставі вже отриманої інформації. Встановивши спосіб учинення кримінального правопорушення, можна зробити припущення щодо особи правопорушника, місць локалізації доказів, характеру документального оформлення злочинної діяльності, способів приховування слідів, а також визначити необхідний комплекс першочергових слідчих (розшукових) дій.

Особливої актуальності криміналістична характеристика набуває під час розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із функціонуванням системи публічних закупівель. Така сфера характеризується складною нормативною регламентацією, багаторівневою системою контролю, широким використанням електронного документообігу, автоматизованих інформаційних систем, цифрових платформ та значною кількістю фінансових операцій [4, с. 215–216]. Зазначені особливості зумовлюють формування специфічного механізму злочинної діяльності, який істотно відрізняється від інших видів економічної злочинності.

Кримінальні правопорушення, передбачені ст. 191 Кримінального кодексу України (далі – КК України), що вчиняються у сфері публічних закупівель, характеризуються складною структурою та, як правило, реалізуються шляхом використання службових повноважень особами, наділеними організаційно-розпорядчими або адміністративно-господарськими функціями. Вони нерідко поєднуються з іншими кримінальними правопорушеннями, зокрема службовим підrobленням, легалізацією доходів, одержаних злочинним шляхом, зловживанням владою або службовим становищем, несанкціонованим втручанням у роботу інформаційних систем та іншими діями, спрямованими на приховування незаконного заволодіння бюджетними коштами [5, с. 310–311].

Одним із центральних елементів криміналістичної характеристики є предмет злочинного посягання. У досліджуваній категорії кримінальних правопорушень ним виступають бюджетні кошти, державне або комунальне майно, матеріальні ресурси, товари, роботи чи послуги, що фінансуються за рахунок державного або місцевих бюджетів. Особливість предмета злочинного посягання полягає у тому, що фактичне заволодіння майном здебільшого здійснюється не шляхом його безпосереднього вилучення, а через незаконне перерахування бюджетних коштів на рахунки підконтрольних підприємств, оплату фактично не виконаних робіт, постачання товарів неналежної якості або у меншому обсязі, штучне завищення вартості предмета закупівлі, а також використання інших фінансово-господарських механізмів. Специфіка предмета посягання обумовлює й особливості доказування [6, с. 121–122]. Встановлення реального розміру матеріальної шкоди потребує проведення комплексу судових експертиз, ревізій, аудиторських перевірок, економічного аналізу фінансової документації, дослідження руху бюджетних коштів та встановлення причинно-наслідкового зв'язку між незаконними діями службових осіб і заподіяними збитками.

Наступним структурним елементом криміналістичної характеристики виступає спосіб учинення кримінального правопорушення. Саме він найбільш повно відображає механізм злочинної діяльності та визначає характер слідової інформації. Аналіз матеріалів кримінальних проваджень свідчить, що переважна більшість злочинних схем реалізується ще на стадії планування закупівлі [7]. Службові особи умисно формують дискримінаційні вимоги тендерної документації, які унеможливають участь добросовісних суб'єктів господарювання та створюють переваги для заздалегідь визначеного учасника.

Поширеним способом є попередня змова між службовими особами замовника та представниками комерційних структур. Такі суб'єкти координують свої дії щодо формування технічного завдання, визначення очікуваної вартості закупівлі, підготовки конкурсної документації та проведення оцінки тендерних пропозицій. У результаті переможцем визначається підприємство, яке формально відповідає встановленим вимогам, однак фактично є підконтрольним організаторам злочинної схеми [8, с. 33–34].

Не менш поширеним способом є використання фіктивних підприємств або підприємств із ознаками ризиковості. Через такі суб'єкти здійснюється виведення бюджетних коштів,

формування безтоварних операцій, документальне оформлення виконання робіт, які фактично не проводилися, або постачання продукції, що не відповідає технічним характеристикам. У ряді випадків застосовується складний ланцюг фінансових операцій із залученням кількох юридичних осіб, що ускладнює встановлення кінцевих вигодонабувачів.

Значного поширення набули схеми завищення вартості товарів, робіт і послуг. Для цього використовуються підроблені комерційні пропозиції, фіктивні маркетингові дослідження, сфальсифіковані розрахунки очікуваної вартості, внесення неправдивих відомостей до актів виконаних робіт, товарно-транспортних накладних, рахунків-фактур, платіжних доручень, кошторисної документації та інших фінансово-господарських документів [9, с. 152–153].

У сучасних умовах механізм учинення таких кримінальних правопорушень дедалі більше пов'язаний із використанням цифрових технологій. Значна кількість інформації формується та зберігається в електронному вигляді, що обумовлює появу нових способів фальсифікації документів, маніпулювання електронними реєстрами, використання електронного цифрового підпису, внесення змін до інформаційних систем та приховування електронних доказів. Невід'ємним елементом криміналістичної характеристики є обстановка вчинення кримінального правопорушення. Вона охоплює сукупність об'єктивних умов, у яких формується механізм злочинної діяльності: місце, час, нормативно-правові, організаційні, інформаційні, технічні та економічні фактори [10, с. 239–240].

Особливістю сфери публічних закупівель є те, що значна частина кримінально протиправної діяльності відбувається одночасно у фізичному та цифровому середовищах. Документальне оформлення здійснюється як у паперовій, так і в електронній формах. Значний обсяг доказової інформації міститься у базах даних електронної системи закупівель, бухгалтерських програмах, банківських системах, електронній пошті, месенджерах, мобільних пристроях, хмарних сервісах та інших цифрових носіях. У зв'язку із цим істотно трансформується слідова картина кримінального правопорушення. Якщо раніше основне значення мали паперові документи та матеріальні сліди, то нині дедалі більшого значення набувають цифрові сліди. До них належать журнали подій інформаційних систем, IP-адреси користувачів, історія входів до особистих кабінетів, електронне листування, метадані документів, журнали змін файлів, записи серверів, банківські електронні транзакції, електронні підписи, інформація про використання електронних ключів та інші цифрові дані [11, с. 168–169]. Дослідження цифрової слідової інформації потребує широкого застосування спеціальних знань у галузі комп'ютерної техніки, інформаційної безпеки, цифрової криміналістики та кібербезпеки. Саме тому під час розслідування дедалі частіше призначаються комп'ютерно-технічні, телекомунікаційні та економічні експертизи.

Важливим елементом криміналістичної характеристики є особа правопорушника. Для кримінальних правопорушень, пов'язаних із публічними закупівлями, характерною є наявність спеціального суб'єкта. Як правило, це службові особи органів державної влади, місцевого самоврядування, державних і комунальних підприємств, бюджетних установ, а також керівники приватних підприємств, які беруть участь у закупівлях. Типовими ознаками таких осіб є наявність вищої освіти, професійних знань у сфері фінансів, економіки, бухгалтерського обліку, права або державного управління, досвіду організації закупівельних процедур, обізнаності з механізмами державного фінансового контролю та навичок роботи з електронними інформаційними системами. У більшості випадків вони характеризуються високим рівнем професійної компетентності, добре орієнтуються у прогалинах законодавства та використовують їх для маскування протиправної діяльності.

Для досліджуваної категорії кримінальних правопорушень характерним є груповий характер злочинної діяльності. До реалізації злочинної схеми можуть залучатися службові особи замовника, представники комерційних структур, бухгалтери, юристи, аудитори, експерти, працівники банківських установ, а іноді й особи, відповідальні за технічне супроводження електронних закупівель. Такий розподіл ролей забезпечує високий рівень конспірації, ускладнює виявлення організаторів та сприяє приховуванню слідів кримінального правопорушення [12, с. 166–167].

Аналіз усіх структурних елементів криміналістичної характеристики свідчить, що між ними існує стійкий закономірний взаємозв'язок. Особливості предмета злочинного посягання безпосередньо впливають на вибір способу вчинення кримінального правопорушення; спосіб реалізації злочинного умислу визначає характер слідової картини; обстановка вчинення обумовлює специфіку використаних засобів і технологій; особистість правопорушника впливає на рівень організації злочинної діяльності, способи конспірації та приховування доказів. Саме встановлення цих взаємозалежностей є підґрунтям для формування ефективної методики розслідування.

Таким чином, криміналістична характеристика привласнення, розтрати майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем у сфері публічних закупівель є складною багатокомпонентною системою взаємопов'язаних елементів, що відображає закономірності механізму кримінально протиправної діяльності. Її використання забезпечує підвищення ефективності організації досудового розслідування, сприяє своєчасному виявленню джерел доказової інформації, правильному плануванню слідчих (розшукових) дій та прийняттю обґрунтованих процесуальних рішень. У сучасних умовах цифровізації сфери публічних закупівель криміналістична характеристика набуває особливого практичного значення, оскільки дозволяє адаптувати методику розслідування до нових форм злочинної діяльності та забезпечує ефективне використання можливостей цифрової криміналістики, спеціальних знань і сучасних техніко-криміналістичних засобів.

Висновки. Проведене дослідження дає підстави стверджувати, що криміналістична характеристика привласнення, розтрати майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем у сфері публічних закупівель є одним із ключових елементів методики розслідування цієї категорії кримінальних правопорушень. Її зміст ґрунтується на системі взаємопов'язаних криміналістично значущих відомостей про предмет злочинного посягання, типові способи вчинення кримінального правопорушення, обстановку його реалізації, особливості слідчої картини та особу правопорушника, що дозволяє встановлювати закономірності механізму злочинної діяльності й ефективно використовувати їх у процесі досудового розслідування.

Встановлено, що кримінальні правопорушення, пов'язані із незаконним заволодінням бюджетними коштами у сфері публічних закупівель, характеризуються високим рівнем організованості, складністю фінансово-господарських схем, активним використанням службових повноважень, електронного документообігу та цифрових технологій. Це обумовлює необхідність комплексного дослідження як традиційних матеріальних, так і цифрових слідів, широкого застосування спеціальних знань і сучасних техніко-криміналістичних засобів.

Практичне значення криміналістичної характеристики полягає у тому, що вона забезпечує інформаційну основу для висунення обґрунтованих слідчих версій, визначення напрямів пошуку доказової інформації, планування слідчих (розшукових) та інших процесуальних дій, а також підвищення ефективності документування кримінально протиправної діяльності. Подальші наукові дослідження доцільно спрямувати на вдосконалення окремих елементів методики розслідування зазначеної категорії кримінальних правопорушень з урахуванням розвитку цифрових технологій, електронної системи публічних закупівель та сучасних способів незаконного використання бюджетних коштів.

Список використаних джерел:

1. Дараган В. В. Протидія злочинам у сфері державних закупівель підрозділами Департаменту захисту економіки Національної поліції України : монографія. Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2017. 224 с.
2. Журба С. О. Криміналістична характеристика та розслідування привласнення, розтрати, майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем у сфері житлово-комунального господарства: дис. ... канд. юрид. наук. 12.00.09. Київ, 2020. 255 с.
3. Квач В., Афанасієв Р. Загальнотеоретичні положення про публічні закупівлі: поняття та призначення. *Молодий вчений*. 2017. № 11. С. 884–889.
4. Князев С. В. Криміналістична методика розслідування кримінальних правопорушень у бюджетній сфері України: монографія. Київ : «Видавництво Людмила», 2024. 482 с.
5. Пинзар А. І. Криміналістична характеристика способів вчинення кримінальних правопорушень у сфері публічних закупівель. *KELM (Knowledge, Education, Law, Management)*. 2024. № 7(67). С. 309–314.
6. Богаченко С. І. Кримінально-правова протидія корупційним правопорушенням у сфері центральних органів виконавчої влади: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Київ, 2021. 195 с.
7. Вязмікін С. А. Виявлення та припинення правопорушень у сфері державних закупівель товарів, робіт і послуг підрозділами захисту економіки Національної поліції України. *Detection and Suppression of Offenses in the Procurement of Goods, Works and Services by Economics Protection Units of National Police of Ukraine*. URL: <https://elar.naiu.kiev.ua/items/fb88d231-1aeb-434c-a3c3-1ed0a2d18208>.

8. Алгоритм дій працівників підрозділів стратегічних розслідувань при виявленні та документуванні кримінальних правопорушень із прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою: метод. реком. Дніпро: ДДУВС, 2020. 60 с.
9. Діденко В. Л. Використання спеціальних знань при розслідуванні кримінальних правопорушень у бюджетній сфері: дис. ... канд. юрид. наук. 12.00.09. Дніпро, 2024. 236 с.
10. Довбань І. М. Концептуальні засади запобігання злочинам, що вчиняються державними службовцями в Україні: монографія. Київ: «ФОРМАНДІБА Т. П.», 2020. 424 с.
11. Здирко Н. Теоретичні підходи до визначення поняття «публічні закупівлі». *Ефективна економіка*. 2019. № 12. С. 159–171.
12. Клименко О. В. Особливості формування методики розслідування легалізації (відмивання) майна, одержаного внаслідок ухилення ід сплати податків. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 2 (36). С. 165–168. URL: https://lsei.org.ua/2_2022/36.pdf

Дата першого надходження статті до видання: 10.02.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 03.03.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 20.03.2026